

Pliny 14

112-124

ԳԱՐՈՒՆ ՆՈՐԱՓԹԻԹ

ԳՐԵՑ

ԱՆԻՍԿՆԷ Գ. ՕԳԱՆԳԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ
ՏՊԱԳՐ. Օ. ԱՐԶՈՒՄԱՆ
1918

391.33-1

3873

ԳԱՐՈՒՆ ՆՈՐԱՓԹԻԹ

Ահա զարուն է եկեր, ամէն կողմ
կը սիրեն երգ եւ աշխատփուն, դուն
ալ, որ կը վայելես քանց վաստա-
կը, բեր քու շնորհակալութեանդ բա-
ժինը:

Գ. ԾՐ. ՎՐԴ. ԱՐՍԼԱՆԵԱՆ

Գ Ր Ն Ց

ԱԿԻԻԼԻՆԷ Գ. ՕՎԱՃԳԵԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

1913

(6724-57)

118-2015

ԿՖ118

Այս ամսույն Արիմի Արշակունիքի
ամերիկացի խմբագրական խմբագրական
է քննարկելու համար քննարկելու
10 Դեկտեմբեր 1913 Արիմի Արշակունիքի

ՏՊԱՐԱՆ ԵՒ ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ
Օ. ԱՐՁՈՒՄԱՆ
№ 158

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ Գ. ՕՎԱՃԳԵԱՆ

ՀՈԳԵՀԱՏՈՐ

ԴՐՈՋՍ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ Գ. ՕՎԱՃԳԵԱՆԻ

ԱՆՄԱՀ ՅԻՇՍՏԱԿԻՆ

Կը Զօհեմ

Նորավարձ գրիչիս

փորձն Առաջին

Ակիւնիկ Գ. Օվաճգեան

15 Մարտ 1913

ԵԷՏԻ ԳՈՒԼԷ

ՈՒՍՈՒՑԻՉՆ ԻՄ

ԱԶՆ. ՄԻՀՐԱՆ ԷԾ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Ո՞վ էր որ տուաւ քրոկ իմ գրչին,
Ո՞ր պուէճն անմահ, ո՞ր մեծ ուսուցիչ.
Ո՞վ ուսոյց ոգել տալերս առաջին.
Ո՞վ կերեց մսփս մեղրածոր քրջիչ:

Դո՛ւ զիս մարգեցիր, ուսուցիչդ իմ քաջ,
Բեղմնաւորեցիր իմ միսֆրս սրհաս.
Ըսիր «Մի՛ վախճար. քա՛յէ, օն, յառաջ,
«Դողքան իրնարին մրցորդ դեռահաս:

«Միայն թէ փունջեր հիւսողը վարդի,
«Սուր փուշէն անոր խայքուիչ պարսի:
«Կ'ուզե՞ս որ հընչեն շարերդ իրնարին,
«Պէ՛տ է որ կրեւս վիշտ անհընարին:

«Բայց վարդին սիրոյն սոխակը կ'երգէ,
«Կը թառի փուշին, չի վախնար վերէն.
«Եւ երբոր խոցուած սրիկն արիւնի՝
«Ձի լըֆեր երբեք վարդը գարունի:

Ո՛հ, ես աշհըշու, նրման սոխակին,
Տուի գլխիկըս տաշին գիրկն անփոյթ,
Սկըսայ երգել աչքս ցօղագին,
Փուշին պատճառած կըսկիծիւն անփոյթ:

Դո՛ւն ինձ ուսուցիր երգել հոգեւնուագ,
Հիմա մրմունջներս մեղմիւ կը սահին.
Ուսի քեզ ձօնեմ նախագոյն դրուագ
Ինծի մըտերիմ Դողթան Մուսային:

Դիտեմ այլ սաներդ՝ սանուհւոյս հանգէս,
Քեզ մընացած եմ միշտ երախտագէս.
Արդիւնքդ պիտի գովեն անդադար,
Անխոնջ վաստակդ պատմեն դարե դար:

Ո՛վ իմա ուսուցիչ իղձս է շաւագոյն,
Որ ըլլաս յաւէս Մուսայից հանգոյն.
Այո՛, անմահին ի՛նչ պէ՛տք յոքեղեան,
Սերունդէ սերունդ ապրէ յաւիտեան:

20 նոյ. 1942

ՇՐՋԱՆՔ

Ե Ղ Ա Ն Ա Կ Ա Ց

—>>><<<—

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Ե՛ս գարունն եմ նորաւի,
Քեզ կը քերեմ գոյնզգոյն
Քննոյ՞ ծաղկունիք դրախտի,
Բուրումնաւէս եւ սիրուն:

Ե՛ս գարունն եմ ծաղկաւէս,
Քերեմ յասմիկ շուշան վարդ,
Քու պարտեզիդ մէջ յաւէս,
Թող քարճաւան քարդ ի քարդ:

Ա Մ Ա Ռ

Ե՛ս ամառն եմ տօրագին
Քեզ կ'ընծայեմ քարեմոյն,
Լի հասկերով թանկագին,
Ցորեմ գարի, ոսկեգոյն:

Ե՛ս ամառն եմ քեղմնաւոր,
Համեղ միրգերն աշ հասուն՝
Կ'ուտամ ես քեզ քիւրաւոր
Դաշտեր արտերն աշ գեղուն:

Ա Շ ՈՒ Ն

Ես աշունն եմ հովասուն,
Տամ որորդաց ասպարեզ.
Լորաւարգի, բաղ. քոչուն,
Երբան, որսան, բերեն ֆեզ:

Ես աշունն եմ այգեւէս,
Տամ ֆեզ նեկսար կազդուրիչ.
Խայսա սրսոյ դուն յաւէս
Եւ միշտ օրհնէ զԱրարիչ:

Զ Մ Ե Ռ

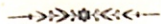
Ես ձրմեռն եմ ձիւնաբեր,
Սառոյ ծածկեմ դաշն ու ձոր:
Տերեւագուրկ յոր ծառեր,
Պատեմ ձիւնոյ լեռ, ծործոր:

Ես ձրմեռն եմ ցրագին,
Գեղջուկին շաւ յոյսեր տամ.
Փոխան ֆրսանց մըշակին
Դարնան ծըլին հունձֆ փարթամ:

24 Հոկ. 1912

Զ Ե Փ Ի Ի Ռ

Առաստուն, ֆաղցրիկ զեփիւռ,
Եկ եւ շնչէ մե՛ղմիկ մե՛ղմիկ.
Ծաղկանց տաշոյ համբոյրներ բիւր,
Զանոնք գրգուէ հե՛զիկ, հե՛զիկ:

Ո՛հ շրջացած ես ֆու ձայնէն՝
Կուգամ շրջալ ֆեզ անձնասուր:
Փրջէ՛ զեփիւռ սարէն, ձորէն,
Եւ ըսփոփէ սիրքս սրխուր:

Փրջէ՛ հովիկ նորէ՛ն նորէ՛ն,
Կապէ զարնան ձաւիսին նարոս
Երգէ՛ տխաւ, ծառոց մէջէն
Վարդն ու շուշան ֆեզ են կարոս:

13 Սեպ. 1912

Ա Ռ

ՎԱՂԱՄԵՌԻԿ ԳՈՅՐ ԻՄ

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ

Մասներս ֆնարին շարերուն հպած,
Ուզեցի երգել քու ազնիւ ձիւրեր:
Մըսֆիս սիրեցին խոհեր ջրհրաւած,
Ո՞ր գրիչ կրնայ գծել քու պատկեր:

Ո՞վ սիրակըցորդ քոյր իմ, Հայկանոյշ,
Ճիւղադ սեւ բաղդին սուր ճիրաններուն
Ի՞նչ շուտ ֆեղ տոփր, հարազատ սիրուն,
Վարդեն երբեմնի մեզ ձրգեցիր փուշ:

Ո՛չ մի օր մի ժամ, ո՛չ իսկ մէկ վայրկեան,
Քու անքիծ անունդ, սուրբ յիշատակներդ
Մոռացման չեմ տար, միևնչեւ յաւիտեան,
Ուխտած եմ սիրել քու տպար բարբերդ:

Ո՞վ խեղ բնութիւն, դո՛ւ դահիճ դժխեւ,
Այն որ վրձնիկովն ըզֆեզ գրծէր յար,
Քու դաժան անգութ մանգաղովդ չար,
Ի գուր հընձեցիր համճարդն իւր վրտել:

Թող բաղդ ոխերիմ, տգոյն անհաշ մահ,
Դասալիք խոյս տան գլխիկոր ետ ետ.
Ո՞վ քոյր սիրելի, դու յաւէտ անմահ,
Սիրելեացդ մէջ պաշտում ես յաւէտ:

Ունայն տեղ սեւ բաղդ եւ խեղ բնութիւն
Կուզեն մոռցնել յուշդ վատարար.
Անմոռաց սիրով կը սիրենք գիրար,
Մըսֆիս մէջ յաւէտ պահպանում ես դուն:

Հ Ո Վ Ի Ի Ն

Տեսայ ծաղիկ մը վայրի,
Դաշարագեղ եւ պայծառ.
Մօսն էր հովիւն անսառի,
Սիրուն, առողջ ու կայսառ:

Դանգուն մագերն իւր դեղին
Չըգած հովուն խաղաղիկ.
Կարծես հեշտակ Անեղին
Իջած ծաղիկն փոխ յուշիկ:

Փրցուց հովիւն անսառի
Այն հեշտ ծաղիկն խնկաբոյր.
Կապեց պրսակ ծիրանի
Դարնան ճակտին քիւր հասքոյր:

Հօսն աշնգած իր առջին
Դէպի փարախ ետ կ'երթար,
Հանգչել ի սիրտ գիշերին,
Աշխատութեան սալ դադար:

23 Սեպ. 1912

Ա Ռ

ԱԶԳՆ ԻՄ ՍԻՐԱԿԱՆ

Թէ ցարդ կենացս մէջ կայ ինձ ինչ սիրուն
Տըխուր լարերուն սաւիթս սրգակիր,
Թըրքըռալն է միշտ հանգէտ իմ հոգուն.
Երգելն է յաւէտ ազգն իմ վըշտակիր:

Թէ անփորձ սաւիթս փարագին հծծիւն,
Եղերերգէ դեռ ազգ իմ Թորգումեան.
Բոցակէզ սրտիս կաթոցին աիւն,
Քեզ կը նուիրեմ, ո՛վ իմս Հայաստան:

Թէ մերթաշէտուր Մասիսի սարէն,
Չուարթունք ազատ քոին քեւաբաց,
Թող քերէն արփառյն յուսոյ նըշոյղէն,
Ողողուի Հայուն երկինք մըքաղնած:

Թէ գոռայ Տիգրիս, կոխէ իւր ափունք,
Եփրատն ողողէ հայրենեաց դաշտեր,
Քեհոնն ու Փխոնն դըրախտի ափունք,
Ոռոգեն քող միշտ Հայուն ճոխ մարգեր:

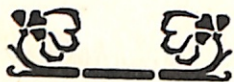
Թէ նորէն շեննայ աւերակն Անի,
Ոստաններ Հայուն, Դուին, Արսաշա:
Կործանած քաղաք դեռ քանի՛, քանի՛,
Նորէն քող կանգնին ըլլան մարդաշա:

Թէ դու Հայաստան մարդկութեան օրրան,
Նոյն Մայրն համայնից, նորէն նոյն ես դուն
Թէեւ քաջարի որդեկունիքդ կորան՝
Թելիդ քակ խըմբէ ցըրուած մարդկութիւն:

Թէ վերականգնի աշխարհի Արարաւ
Զիւնով ծածկուած շենքերուն ետին,
Ախոյեանն ըլլանք անբիծ անարաւ՝
Համաշխարհական մարդկութեան դասին:

Այո՛, խըմբովին երկրին Հայաստան,
Եղեմայ որդիք, ժառանգք հարազատ.
Ռահմիրայն կ'ըլլա՞նք թշուառ մարդկութեան
Դէպի նոր կեանքի իտեալն ազատ:

1 Նոյ. 1912

Զ Ր Վ Է Ժ Ն

Սիրեմ ցրվե՞ծն ես անհառին,
Որուն ջրբեր կարկաշտով.
Լեռներն ի վար կը քափառին
Գիշերցերեկ կանգ չանկեղով:

Զրերն անոր ակնվանի,
Ուխտաւեղի եւ անուանի.
Հոն ուր ծաղկունիք իր դեզ առ դեզ,
Շատեր ձրգեն իրեն ի տես:

Իր ջիւղ վրձիւս ջուրերուն մէջ,
Դիտեն զիրեմք իբր հայելի,
Իր հոսանք ալ փողփողենէջ,
Մոգէ արեւն հիացմամբ շի:

Յետոյ քարձրեն մերթ գահալիժ,
Կիցնայ ի վայր ինքնավրեժ.
Փրփրադէզ այն ջուրն հպարտ,
Նորէն ցրէ ձոր, դաշն ու արտ:

15 Նոյ. 1912

Լ ՈՒՍԻՆ

Տե՛ս, իրիկոսան լոյս մ'ընշադ
Տակաւ քերէ գիշեր խաղադ.
Ո՞ր ամպիկն տակ, ո՞ւր ես լուսին,
Խորհրդասու անմեղ կուսին:

Հազիւ եթերն արեւելեան
Կը ներկուի ծիրանեգոյն,
Չըքնադ նիւնիադ երեկոյեան,
Մեզ ցոյց կուտաս դեմք սմոյն:

Հոս հոն աստղեր կը փաշփշին,
Կը մըշմըշայ խոնաւ քամին.
Մորփէնսի անոք կուգայ սրտ,
Աչաց կոպիկն ծածկել կապար:

Ահա ասուայ մը կը սահի,
Կ'երթայ, կ'իյնայ կարծես հրթիռ.
Գիշերոսան մէջ առանց ահի,
Մեզ քուն քերէ քուն հեշք քանդիռ:

Կը նուադիս աղու լուսին,
Շուտ կը ցնդին երազներ սին.
Տեղի կուտաս լուսոյն օրոսան
Եւ կը սկսի կեանք իրական:

28 Սեպ. 1912

ՓՈՔՐԻԿՆ ԲԵԹՐԱԿ

Ո՞հ, սիրուն Բեթրակ,
Ինն ճրուողէ միշտ.
Իմ սիրուն սոխակ,
Անհոգ եւ անվիշտ:

Ո՞վ գուարթ քոյնիկ,
Քեզ անթիծ շուշան
Եւ փունջ փունջ յաւմիկ
Տամ սիրոյս նշան:

Ծաղիկներ ժողովեմ
Ի զարդ գրչիւնիդ.
Եւ պըսակ կապեմ
Մանկական ճակտիդ:

Թող զեփիւնն զգուէ
Մազերդ սիրուն.
Աստղերէն հիւսէ
Քեզ քաղ շողշողուն:

Դաշաշէ սոխակ,
Հեշտ ձայնով դիւթի.
Երգէ իմս Բեթրակ,
Եւ առ քել քոյնիջ:

14 Դեկ. 1912

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

Ո՛հ, վերջապէս եկա՞ր, գարուն.
Բերլ՞ր հեօջդ եղեմաբոյր
Հո՞յն հո՞յն ծաղկունի, միրգեր հասուն
Լի կողովներ անուշաբոյր:

Սիրուն շեններ դաշաւագեղ
Նախշուն խոտով են զարդարուած.
Ծաղկունի հովսիս մարգարսագեղ
Հարսանիքի թոյր են հագուած:

Զինց առուններ կը խոխոցեն
Աղօրիքներն ալ կ'աշխատեն.
Եզնամոյներ հովսիս մէջեն,
Կ'իջնեն հերկել արեւ դաշին:

Նըսած ծառին շուփին ներքեւ՝
Հովիւն մեղմիւ կ'ածէ սրբինգ.
Նորէկ տարւոյն սիրուն պարգեւ,
Շուրջն ուսնուեն փոքր գառիկ:

Արիք եւ դուք փափկիկ կուսանիք
Զուարթ գարունն ողջունելու.
Միմիանց ճակիսն հիւսել դրասանգ,
Երգել, կայտնել եւ պարելու:

14 Մայիս 1913

Ո Ր Բ Ն Գ Ե Ղ Ա Մ

Յուրս ցուրս փամին կը փչեր,
Զինը վերէն կը տեղար.
Արցունք քափեն ջերմացեր,
Այլ Գեղամին դողահար:

Դժխեմ մահը խլած էր
Ծընողն, ափսո՛ս, իրմէ վաղ.
Զանոնք փա՛նի մըսած էր.
Մտէն քրոնէր խոր մէկ ափ:

Լալէն լալէն, Գեղամայ,
Յամֆեցան յորդ արցունքներ,
Լըռեց տեսնուցն ակամայ,
Լաց ու կոծէն չըկար խեր:

Դէմքը՝ նըման հրեշտակի,
Քաղցէն դեղնած էր հիմա.
Թէեւ կառչած էր կեանքի՝
Դասապարտուած էր իսկ:

Ձեր ծածկեր զինք հին շապիկ,
Պատած, կրտած, ցրեցոսի.
Կը սարսըռար ոսք բոպիկ,
Այն հեք որբունկն անօթի:

«Տուէ՛ք կ'ըսէր, հա՛ց տուէ՛ք.
«Ես չունիմ հայր, մայր չունիմ,
«Ողորմեցէ՛ք որբին հեք,
«Թէ որ չըսաք կը մեռնիմ:

Ո՛չ ոք ըսաւ. «հեք որբունկ,
«Եկուր սրբեմ աջդոյ քաց,
«Այ քեզ ի՞նչ փոյթ ձիւն ու բուք,
«Հե՛րիք ողբ կոծ, հե՛րիք լաց:

Բընարիս շարերն ակամայ,
Թրթըռացին սիրս խորով.
Արկածք որբին Գեղամայ,
Ձեզ չե՞ն ազդեր գուր գորով:

Կարեկցեցէք որբոց հեք,
Անտէր, անտուն, սիրս տըխուր,
Անոնք Գեղամ եմ մէջմէկ,
Որք կը մուրան դունէ դուն:

8 Յունիս 1913

ԱՌ

ԴՈՅՐ ԻՄ ՀՈՒՆ ՀԱՏՈՐ

ՏԻԿԻՆ ՆՈՒԱՐԴ ԷՍՍԷՐԵԱՆ

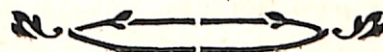
Ո՛վ դու, գողտրիկ վարդ, ծաղկանց քաղունի,
Դիւթեցիր սրտեր բոյրովդ անուշ.
Փունջերդ քարդ քարդ, սիրուն գեղունի,
Կոյսերուն կուրծքին զարդ կ'ըլլան ինձոյ:

Ձեփիւնն երբ մեղմիս փոյն ձորերէն,
Կուգայ աջգնել կարճասեւ տեսոյ.
Բերէ քեզ ողջոյն սարերու քարձէն,
Մեղմիկ համբոյրներ տալով քերթերուդ:

Սոխակը քառի քող վարդին դաշար,
Բոյրէդ շրջացած հիւսէ քեզ տաղեր,
Երգէ հոգեզմայ տեսոյ սիրահար,
Եւ քող քրթըռան քնարին քնէր:

Բայց իմն զամեն վարդ չըմաղէ նուարդ.
Պատուաստեալ քննոյն Էմմերեան զարմին,
Քաղցրաքոյր, անուշ, քննութեամբ զուարթ,
Լաւ եւս հրեշտակ, առած է մարմին:

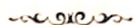
23 Յունիս 1913

Հ Ա Ր Ս Ա Ն Ի Ք

Ե Դ Ե Մ Ա Կ Ա Ն

Ժողովուրդ Հայոց, քեզ հա-
մար նկարեցի դրախտի ընտանիքը.
Կ'աղաչեմ որ իբրեւ հայելի դայն
այքիդ հանդէպ դնես և չափաւո-
րես իղձերդ դիտնալով որ մարդուն
ցանկութիւնը անսահման և ան-
յադ է:

ԽՐԻՍՏԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

Ո՛վ եղեմական խրեկաքոյր վայրեր,
Ուր կը բողոքուին խիւղ, պար ու հրճուանք.
Չայնակից քոյնոց գեղգեղած ծաղեր
Տըխուր Աղամայ չեն ազդեր քերկրանք:

Ահա նախահայրն, իւր ձեռն ի ծրնօս,
Հծծէ «քոյնոց չափ ես չունիմ ընկեր».
Կուլայ, կ'արսասուէ, կը փաշէ կարօս,
Անմեղ սրտին մէջ նախանձն է ինկեր:

Հայրն էից ծեսաւ մարդը ճիւրաւմած,
Խրկեց Մորիէնուն ի գոգն Աղամայ.
Մինչ նա դեռ նիրհէր վիշտն ընկճուած,
«Չարթի՛ր, ո՛վ որդեակ». գոչեց Եհովայ:

Բարի Արարչին յուսատւ ձայնէն՝
Այ՛ք ինաքաքախ ճիւղուր Աղամայ,
Հազիւ կիսաքաց, հրեշտակ երկինքէն
Տեսաւ իջած էր քերել իր ընծայ:

Հրեշտակն աւանդ այն յանձնեց Աղամայ,
Նախկին մարդն ելաւ, աջօք շրջացած,
Չայն ողջագուրեց, անուանեց Եւա.
Մինչ կապեր նարօս գլխընուն Աստուած:

Չուարքունք դրին հարսանեաց սեղան:
Բաժակներուն մէջ հիւրոց անընդհաս,
Գեհոնն ու Փիսոնն զինի կը սեղան,
Ըմպել նոր հարսին կենացն անարաս:

Արարիչն ըսաւ մարդուն առաջին,
«Տրտունջդ ինձ հասաւ, ծեսայ ֆեզ միևակ.
«Ահա ֆեզ ընկեր, Եւան կաքոգին.
«Չայն ուրախ ըրէ երջանիկ էակ»:

Եւ դասք հրեշտակաց մըսան քել ի քել,
Բաղխեցին անմահ շարեր ինքնարին.
Սոխակք ալ քերին իրենց երգ պարգել,
Նորոգ լըծակցած կենաց ամոլին:

30 Ognusnu 19.3

ԱՐԵՒԱԾԱԳՆ ՅՆԵՅՈՒՊ

Հագիւ կը ծագի չըմաղ արեգակ,
Լոյսը կ'ողողէ էյուպի սարեր.
Հեռունէն կուգայ փըշեղ հով մը սափ
Մշուշը վարէ մեղմիւ ձորեն վեր:

Տակաւ կը ցըցուի մահիկ մը գկիթին,
Ձոյգ մը գըմբէքներ զոյգ զոյգ միևարեն.
Յողերն առնուան շիք շիք կը կաթին
Վուշուայ սաւրակն ծառերուն վերեն:

Կրողնկը կ'իջնէ անվախ անաշաշ,
Վերն աշկիռներ խուլք խուլք կուգան ման,
Հիւսելով տաղեր, սոխակն իր դաշաշ
Պուրակներուն մէջ կ'ընծայէ գարնան:

18 Սեպ. 1912

ԱՌ

ՍԻՐԱԿՑՈՐԴ ՄԱՅՐ ԻՄ

ՏԻԿԻՆ ԱԳԱՊԻ Գ. ՕՎԱՃԳԵԱՆ

Ո՞վ էր որ տուաւ ինձ կեանք անուշակ:
Դուն ինձ կեանք տուիր եւ ապրել ազատ.
Դեռ օրոցի մէջ՝ մանուկ անգիտակ,
Ուխտեցի սիրել ծընողս հարազատ:

Աշխարհիս մէջ ի՞նչ կայ այնչափ անուշ
Քան մեր կաթոգին ծընողք քաղցրիկ,
Բիւրաւոր գգուանք, փայփայանք մեղուշ,
Սրսանց մեզ շնայէ միայն մեր մայրիկ:

Իմ մայրիկս աչքիս մեղմիւ կ'օրօրէր,
Տափ համբոյրներով կը քերէր ինձ քուն,
«Սիրուն աղջիկըս, իրնացիր» կ'ըսէր:
Կը տըմէր գիշերն միւս ի շոյս այգուն:

Տակաւին անգոր, հագիւ երախայ,
Ժանեակէ կազմեց ինձ պերճ գրսակներ,
Իմ պաշտելի մօրս պաշտաշք եղայ,
Ամէն մէկ ժպիս միշտ զԱստուած կ'օրհներ:

Երբ քոյորեցի ես գարուն տասնեակ,
 Կեանքիս արահետն իմ առջիս պարզեց.
 «Վարժարան գրեմ, ո՛ւսիր իմ տառակ,
 «Զարգացիր» կ'ըսէր «միևեք լղղաս մեծ»:

Այսօր, այսպէս շուտ արգացիր, մայրիկ.
 Թըռար իմ գրկես, քոյորեցի միևեք.
 Դադրեցան շրթներս, երգերս երջանիկ,
 Որք էի աշխուս, ի սեւ սուգ համակ:

Բայց երբ սեւ սուգըս բաւական չացի,
 Հրեշտակ մը փոխ իջաւ երկինքէն.
 Հրեշտակն անբաժան այն ո՛հ գրեցեցի.
 Իմ արժիս մեջ, ո՛հ, ինք եւ մայրս մեկ են:

Այո՛, մօր փոխան՝ մայր ես հարազատ.
 Ես քու դստրիկդ եմ Տիկին Ազապի:
 Իր պաշտածին փոյ մանկան սիրտն ազատ՝
 Սիրով շղթայուած, պէտք չունի կապի:

Բեզ ի՞նչ նուիրեմ, — սրտիս լոկ մաղբանք.
 Քու կեանքիդ երկինք երբեք չամպոսի,
 Արտասուաց անոնն անցիր անվրտանգ.
 Զայս կը մաղթեմ քեզ դուրսդ անուսի:

30 Սեպ. 1913

Ս Ո Ւ Ա Կ Ն

— 5 —

Ուսկի՞ց ուսար, գոյսրիկ սոխակ,
 Քու սխաւի ձայնով դիտից,
 Դաշարագեղ քուփերուն տակ,
 Օրհնել բնութեան մեծ Արարից:

Ուսկի՞ց ուսար, Սոխակ սիրուն,
 Ընտել ծաղկանց քաղուհին վարդ.
 Դիշեր ցերեկ տունդ գարուն,
 Շարժել նախանձ քրոջից հրապարտ:

Ուսկի՞ց ուսար, որմէ՞, Սոխակ.
 Արձակել յարողք արտակեց.
 Մերք կուրծքդ ուռած, մերք գլխահակ.
 Վարդը սրգալ փուշին ի տես:

Լուռ գիշերուն հնչուն փանդիւ,
 Ռ՛վ իմս լուսնեակ, ո՛վ ողբերգակ.
 Լուսին, ասդեր քեզ ունկընդիր,
 Որ էն քեզի ուսոյց նշուազ:

5 Մայիս 1912

Ն Ա Ձ Ե Լ Ի Ն Ի Մ

Փ Ո Ք Ր Ի Կ Ն Յ Ա Յ Կ Ա Ն Ո Յ Շ

Ի՞նչ կայ այնքան գեղեցիկ,
Քան Հայկանոյշն իմ սիրուն.
Ամէն առտու, խելօթիկ,
Կերթայ դպրոց եռանդուն:

Փութկոտ մեղու ժրացան,
Ծաղկէ ծաղիկ կ'ոսոսեսն,
Եւ մեղրածոր հիւքն ուսման՝
Քաղես, ծրծես, կը սերեսն:

Գիտեմ, որ մը ուսմանց մէջ
Կը զարգանաս դուն այնպէս
Որ կ'ըլլաս աստղ մը անշէջ
Կ'ելլես մըրցման ի հանդէս:

Փոքրիկ մասներդ ալ ճկուն
Կը հիստեն նուրբ ժանեակներ,
Խորհող գլխիկդ ալ խոկուն՝
Կ'արսադրէ քիւր նշուազներ:

Քու հիւստածէդ ոսկեքել
Հանես քաժին աղփասաց.
Անյոյս ւրտերն հասսաւեղ.
Եւ սովեաշին քաշխել հաց:

Ո՞հ քող գովեն քեզ մարդիկ
Սիրոյ, հոգիդ քող հրճուիւն.
Կանգնէ կեանքի քաջ մարտիկ
Քոյրո իղձերդ պղասկուիւն:

Գընա՛, դստրիկ նազելի,
Կեանքիդ ուղիւ մանրաքաջ.
Վարձքն է առաւ, լի ու լի,
Մաքուր վարքիդ անայլալ:

ԱՌԱԻՕՏ

Մոխակ կ'երգեն դեռ ծառե ծառ,
Թաւ անտառին ուսոց վերել.
Մեզ կ'աւեսեն օր մը պայծառ.
Դեռ յի ծագած Տենդոս արել:

Մէկիկ մէկիկ արդ կը մարին
Չահեր երկնից ջինջ կամարին.
Եւ արելեղջ առանց մեզի,
Առնու կ'ըլլայ կը ճերմըկի:

Յօղապաճոյճ, սիրուն ծաղկունք,
Ուման կոկոն, այլ կիսաբաց
Անուշահոս կը բուրեն խունկ,
Առաւօտուն սրնդուս հագած:

Մէկիկ մէկիկ ագարակեն,
Եզներ գառներ մեկնին ի դաշ.
Ճնճողով երգեր ճախարակեն,
Ողջոյն կուտան բնութեան հաշ:

Տ Բ Ա Մ Ա Կ Օ Ս ՈՒ Թ Ի Ի Ն

Ա Մ Ա Ն ՈՐ Ի

Աւիւէն. — Փառք Աստուծոյ, սիրելի քոյր,
Ահա՛ եկաւ մեզ Ամանոր.
Բերաւ միտքեր անուշաբոյր,
Խնդանք, ուսենք մենք ամեն օր:

Չապէլ. — Ա՛հ, կը խնդամ, ես այն ատեն,
Երբ սփռիւմ խեղճ աղփասներ.
Երբ որ հանեմ սուրբ սրտէն,
Յամեցնեմ յորդ արցունքներ:

Աւիւէն. — Հա՛, հա՛, Չապէլ, ինչե՛ր կ'ըսես,
Ի՞նչ փոյթ քեզի խել մը խեղճեր.
Նայէ որ դուն օրեր վաղես,
Թշուառներէն քեզի ի՞նչ խեր:

Զապէլ. — Շատ անհոգ ես՝ փոյրիմ Աշխեն,
Աղփասաց, որ կը փաշեն ա՛խ,
Ունեւորներ պէտք է բաշխեն,
Ունեցածնուն մաս մ'անյապաղ:

Աւիւն. — Ես ալ ունիմ ֆեզ պէս գութ սէր,
Բարի Զապէլ, փոյր իմ սիրուն.
Ըսէ՛ տեսնեմ, ի՞նչն պակաս էր
թշուառ ու խեղճ, հե՛ք որքերուն:

Զապէլ. — Հաս մ'իսկ չունիմ մեր միտքերէն,
Կրնամք անոնց բաժին հանել,
Տե՛ս քե ի՞նչպէս փոյր իմ Աշխեն:
Հաս մը պակաս կրցայ զտնել:

Աւիւն. — Համոզուեցայ այդ փու խօսքին,
Առ նուշ, կադին, ընկուզ, խնձոր:
Ո՛վ իմս Զապէլ, փոյր քանկագին,
Այդ փու շրթներդ են մեղրածոր:

Զապէլ. — Անճշտ Աշխեն, ե՛կ համբուրեմ.
Քու մանկական անքիծ ճակատ:
Սիրտդ է ոսկի, հոգիդ վրսեմ,
Յաւէտ ապրէ, փոյր հարազատ:

1 Յուն. 1913

ԱՌ ՄԵԾԱՆՈՒՆ ԲԱՆԱՍԷՐ

ԱԶՆ. Յ. ԷԾ. ԳՈՒՐԳԷՆ

Ի Մ Ի Ղ Զ Ը

Եթէ ըլլայի փայլուն թիթեռնիկ,
Թեւերդս հովուն բացած թռչէի.
Կամ եթէ ցախին մէջ անյայտ թռչնիկ,
Յաւէտ երգելով զԱստուած օրհնէի:

Եթէ ըլլայի մեղու ժրաջան,
Ծաղկէ ի ծաղիկ նեկսար փաղէի.
Կամ եթէ սոխակ՝ երգեր անվախճան
Յաւէտ երգելով զԱստուած օրհնէի:

Եթէ ըղայի մանրափայլ մըջիւն,
Գիշեր եւ ցորեկ պաշար ժողովի.
Կամ եթէ ձայնուն արծաթահնչիւն,
Յաւէս երգելով զԱստուած օրհնէի:

Եթէ ըղայի երկնաձեւ արծիւ,
Բոցավառ արփին պիշ պիշ դիտէի.
Կամ եթէ ծղրիս՝ խոսին սալ, հազիւ,
Յաւէս երգելով զԱստուած օրհնէի:

Եթէ ըղայի սեգ անգղ աննըկուն,
Լեռանց ժայռերը անվախ հեզնէի.
Կամ եթէ խոնարհ վսակ խոխոցուն,
Յաւէս երգելով զԱստուած օրհնէի:

Այլ եւ դեռ անվարժ գրիչ եմ յաւէս,
Եւ ջանամ հիւսել տաղեր սիրազեղ.
Էին օրհնաբան նորասի պուշս,
Յաւէս երգելով ի զուարթ գեղգեղ:

2 փետ. 1913

Մ Ա Ն Ի Շ Ա Կ Ն

Մանիշակ սիրուն, ո՛վ ձմեռան ծաղիկ,
Ո՛հ, քէ ըղայիւ իմ պարսէզիս զարդ.
Բոյրովըդ փաղցրիկ, տեսովըդ գողտրիկ՝
Ճերմակ ձիւնին սալ բացուէիր բարդ բարդ:

Մանիշակ սիրուն, ո՛վ ֆնֆոյշ ծաղիկ,
Ո՛հ, միթէ կարծես հըրապոյր չո՞ւնիս.
Պաշտելի գըլխիկդ կըծկած, խաղաղիկ,
Ի՞նչ թուիւերուն սալ միշտ կը պահուըսիս:

Մանիշակ սիրուն, ո՛վ համեստ ծաղիկ,
Ծղոտսիդ վրայ գըլխիկդ ծըռած.
Ծաւի աջօղջիկդ կը դիտես յուշիկ,
Քեզի պաշտողներ շուրջդ պարտած:

Մանիշակ սիրուն, ո՛վ խոնարհ ծաղիկ,
Ո՛հ, ծածկուած գանձ, փեզի դիտողին՝
Այլիդ հայելոյն մէջ ջինջ ու գողտրիկ,
Կ'անդրադարձնես պարկեշտ Հայունիկ:

15 Դեկ. 1912

ՃՆՃՂՈՒԿՆԵՐ

Հե՛ք ճընճողուկներ թեւասարած,
Պաղ օղին մէջ սաւառնեղով.
Յուսակըսուր կանչեն զԱստուած,
Սովալլոյով, յոգնած, խռով:

Ո՛հ, դողահար խեղճ թոյնիկներ,
Չըմբան ցուրտէն թոյի՛ք աստ անդ,
Ճարեղ կ'ուզե՛ք, քիչիկ մը կեր,
Բայց ցուրտ քամիկ չի թողուր խանդ:

«Չըկայ պըսուղ եւ ոչ իսկ ունդ,
Կ'ըսե՛ք «նօթի կը տառապիմ»,
«Ա՛խ, ո՞վ պիտի տայ մեզ սընունդ,
«Ո՞վ մեզ արեւ, ո՞վ մեզ նոր կեանք:»

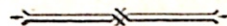
Քիչ ասեմէն կուգայ գարուն,
Կուշկուռ կ'ուտե՛ք հունկեր անբաւ
Եւ կը ճախրե՛ք յեթերն անհուն,
Ո՞վ ճընճողուկներ կեանքըրաւ:

30 Դեկ. 1912

Ա Ռ

ՓՈԳՐԻԿՆ ԱՍԹԻՆԷ

Ո՞վ իմս գողտրիկ Ասթինէ,
Իբրեւ թիթեռ հողաթել՝
Միշտ կուտասս խոյս դուն մեկէ,
Սոխակին հետ թել ի թել:

Դո՛ւն, ո՞վ թոյնիկ նագելի,
Կը ճոռուողես օրն ի բուն.
Մեղոյշ ձայնով սքիւրալի,
Ի մէջ վարդի քրփերուն:

Դանգուր մագերդ ուտերուդ՝
Հովէն եղած ցիր եւ ցան,
Կը վազվըգես դէպ տուն շուր
Փարեղ մօրկանդ սիրական:

Կարմիր աչերդ եւ խնձոր,
Ուսկից գողնամ մերթ համբոյր.
Շրթերդ փեթակ մեղրածոր.
Եւ վարդի փունջ քաղցրաբոյր:

Այժդ զոյգ զոյգ կարկեհան,
Ակռաներդ մարգարիս,
Մարմնիկդ ծոքրին եւ ռեհան,
Իմ հիւրիս եւ անշարիս:

Դուն այց իջար աշխարհիս
Այո՛, ո՛վ իմս հրեշտակ.
Եթէ քոյ սանձ որ քրոխ՝
Երկինք կ'երթաս շիփ շիսակ:

Կեցիր փայլիկ մը մեզ մօս,
Տեսնո՞ւ մեր վիշտ վրտարէ.
Այցդ ալ ցերեկ, առաւօտ,
Երկինք մեր մօտ քոյ քերէ:

Ձեփիւռն մասամբն իւր ֆնֆոյշ,
Կողոպտէ քոյ արեւն, արօտ.
Շուշան, յասմիկ, վարդ անփուշ
Ճակսիդ կապէ քոյ նարօտ:

Եկո՛ւ, սիրուն Ասրիկէ,
Վարդ այտերէդ տուր պայիկ.
Եսքն ալ դպրոցն աշխատէ,
Մեծցիր, եղիր ժիր աղջիկ:

1 Մայիս 1912

Հ Ո Վ Ի Կ Ն Հ Ո Վ Տ Ա Յ

Ո՛վ, դու զով հովիկ,
Փռչէ ինձ փաղցրիկ.
Վիշտերդս զեղուն,
Տար ինձմէ հեռուն:

Ո՛հ, մեղմի՛կ մեղմիկ,
Շրշունչէ հովիկ.
Տուր ծաղկանց ֆնֆոյշ,
Համբոյրներ անոյշ:

Եւ վարդն ալ, հո՛վիկ.
Ե՛կ, զրգուէ, գողցրիկ
Թերթերն իր քարդ քարդ
Մեր պարտեզին զարդ:

Փայփայէ, հո՛վիկ.
Շուշանըն փափկիկ.
Ըզմայած սեւփն,
Զարդն ըրէ հովսփն:

Ո՛հ, սիրուն հովիկ,
Պուրակն ու քրփիկ.
Թէ գիշեր, քէ տի,
Օրօրէ հեշտիւ:

Ո՛վ հովիկդ հովսաց,
Թելերդդ լայն բաց.
Մասիսի վերէն,
Հայրենի սարէն:

Գրնա՛ առ պանդուխտ,
Կրկնել տուր իւր ուխտ.
Հայրենի օջախ,
Դառնալ նորէն, ա՛խ...:

Ա՛խ, քոխ հովիկ,
Գրնա՛ իր բունիկ.
Տուր շատ շատ բարեւ.
Թելերովդ քեքեւ:

Ըսէ, ո՛վ հովիկ,
Եղբորդ քաղցրիկ.
Թէ սիրես խանդոտ,
Քաշէ իր կարօտ:

15 Յուն. 1913

Մ Ն Ա Ք Բ Ա Ր Ե Ա Ր

Մնաս բարեւաւ, ո՛վ ծործոր,
Մէջն եւ փականներ տաք խուցին.
Զիւնը ծածկեց լեռն ու ձոր.
Զըմբան դրոշմեր կը բացուին:

Մրնաս բարեւաւ, ո՛վ սոխակ,
Թարշաւեցաւ վարդ տօգոյն.
Պարտէզին մէջ, քրփին տակ,
Մեզ քողիր լոկ քափուր բոյն:

Մրնաս բարեւաւ, ո՛վ լուսին,
Ահա եկան ամպեր սեւ.
Զըմադ դեմքդ ծածկեցին,
Օրերն եւ մութ, կարճատեւ:

Մրնաս բարեւաւ, ո՛վ գեփիւռ.
Քամին փրչեց, պաղ՝ ձմեռ.
Շատնց զուարթ ծաղկունք քիւր
Սառեւ դարձան կիսամեռ:

Բայց եկ ծիծառդ իմ սիրուն,
Բարի եկար քիւր քարի.
Վերադարձուր նոր գարուն
Ուրախ զուարթ նոր տարի:

15 Յուն. 1913

ՊԱՆԴՈՒԽՏՆ

Հերիք լացիք՝ ճիսուր աչեր,
Այ կը բաւեն ողբ, լաց, հերիք.
Եւ դու պանդուխտ մի հառաչեր,
Քեզ վաղեցու կան բիւր բարիք:

Այո՛, պանդուխտ հաչեր, մի լաք,
Յրուին հոգի ամպեր հեռուն,
Անմոխիքար 'ի սուգ մ'ըջաք.
Վերջ մը դրեք՝ ձեր հոգեւուն:

Շուտ կը ծագի Հայոցս արեւ,
Կ'երթաք ի ծոց մեր Հայրենեաց.
Կարօտագեղ կուտաք բարեւ,
Յընծումն ի սիրտ ձեր ընտանեաց:

Արիք պանդուխտ մեր Հայ եղբարք,
Պատրաստ կեցեք, սիրայօժար.
Երբոր դառնաք, դուք եք մեր փառք.
Այ մի գաղթեք յաշխարհ օտար:

ՎԵՐԱՄՈՒՏ ԳԱՐՆԱՆ

Փոքին նորէն ծաղկունք փնուշ,
Պահեն գարնան մուտն երիներանգ.
Եւ սոխակին դաշաշն անուշ,
Տըխուր սրտիս կ'ազդէ բերկրանք:

Ո՛հ, մեղմասիւք գարնան զեփիւռ
Կը շրշրնչէ սարէն՝ ձորէն.
Կը ցատկոտէ գառնուկներ բիւր,
Սրինգն երգն իւր կ'երգէ նորէն:

Աշուն, ամառ եւ ցուրտ ձմեռ,
Գարունն վաճեն շոկ նախանձնուն.
Տափուկ օրեր հեռու են դեռ,
Բայց վերջապէս կուգայ գարուն:

Զկնորսներուն շայն նաւակին՝
Կապոյտ աշիֆ են հիւրընկալ.
Տըֆնին անխոնջ աշրերն ու կին,
Իրիկուան դէմ կը դառնան կալ:

Պուրակներուն հովանոյն տակ
Սիրուն տաճակի վուժուաշով,
Կը կըսցըսին անմեղունակ
Գարնան մոտիք ողջունելով:

Դաշներուն մէջ ուրախ զուարթ,
Շուրջդ յորսդին որ կողմ նաշիս՝
Ճակսիդ պըսակ կը կապեն վարդ.
Քեզ կ'ողջունեն, կ'ըսեն՝ Մայիս:

1 Մարտ 1913

Կ Ո Չ

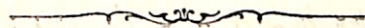

Ո՞հ քափառայած հայեր տարագիր,
Փութացե՛ք դառնալ հայրենի երկիր.
Եկե՛ք հիւսիսէն, եկե՛ք հարաւէն:
Այսչափ տառապանք ձեզի կը բաւեն:

Զիս ալ, դեռ մանուկ, երկրէս զատցին,
Ազգականք, ծանօթք, եօթն մընացին.
Մինչեւ դարձուցի սեւ քաղղին նժար,
Ինձ ժրպեցուցի զայն սիրաշօտար:

Եկե՛ք, ո՞վ Հայեր, ձեռք ձեռքի տուած,
Հոս ա՛յ կը ճարե՛ք ձեր կերած յոր հաց.
Եկե՛ք Նիւ Եօթէն, եկե՛ք Մարտէշէն.
Նախն սուրբներ ուրախ թող սուշեն:

Դուք որ զատուած էք սիրածնունդ մեկմէկ,
Հերիք դառնութեան քաժակը քանկէ:
Զեզի կը սպասեն ծընողք աչքը քաց.
Եկե՛ք, շուտ եկե՛ք. հերիք ողբ ու լաց:

Ա Ռ

ՊԱՇՏԵԼԻ ՀԱՅՐՆ ԻՄ

ԱԶՆ. Գ. ԷԾ. ՕՎԱՃԳԵԱՆ

Ահա եկան աշնան օրեր,
Փայլի արեւ երկնից վերել.
Ժիր մշակին կարդան հրաւեր
Վազելդէսի արտհեւ ի հել:

Լաւ ոռոգուած ծառերը գոս,
Նոր կեանք կ'առնեն, պսուղկուսան.
Կը բացուի խոր ու շայն ակոս,
Կը ճրոշնայ ծանրը գորբան:

Ո՛հ մըշակին յոյսը տարտաւ,
Զոյգ մը եզներ գորբան արօր.
Աշնան վայելիք եւ հունձֆ փարթաւ
Առաս խաղող, այգեկոյս ճոր:

Աշխատութիւն ու վարուցան,
Ճակի քրտիմք՝ վաստակ մեկն.
Համբարն՝ ցորեն, գինին՝ հնձան,
Գառնիմք՝ փարախ կը շեցնեն:

Այսպէս եւ դուն, վայել աշուն,
Դեռ հեռու է քեզէ ձմեռ.
Ուրախութեամբ յոյժ պատարուն,
Ծաղիկ բաղդի մախանքն ու հեռ:

Այո՛, ո՛վ իմս հայր պաշտելի՝
Գերդասանին Օվաճրգեան,
Լեր նահապետ խնդրութեամբ լի,
Անուամբդ յաւեսկեաց յաւիտեան:

ՀՕ Փետ. 1913

ԼՈՒՍՆԱԿՆ

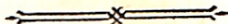

Շնաւօտուն, պայծա՛ն յուսնակ,
Շը խոնարհիս յեքերն անհուն.
Եսկ ես ճգնիմ՝ հոս միայնակ՝
Եւեղ սակաւ զայս ծայրանուն:
Դոյս է հիմա գլխուս վերել,
Ենձ կը ժրպսի երկինք զուարթ,
Շաղէլանեմ ծագի արել,
Դակք ամեն եւ զարթնու վարդ:
Քոնէ հիւսեմ զիմ մականուն,

Օ՛ն, դու, կեցիր պահ մը յուսնակ,
Բերջին համբոյրդ տուր սարերուն.
Շրիին ահա իբրեւ պրսակ,
Ջակսիդ կապէ աստղեր փայլուն.
Քնա՛, յուսնակ, արդ սիրեղեաց
Գրկու խօսք տար, ըսէ մեղմիւ,
Շն՝ հ, քէ կաւօս, աչերն ի շաց,
Շա եւս ժրպսի ձեզի հեշտ:

15 Մարտ 1913

ՆԷՏԻ ԳՈՒԼԷ

ԳԻՆ 5 ՂՐՇ.

Հ Ազգային գրադարան

NL0336236

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336235

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336234

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336233

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336232

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336231

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0652294

NL0336230

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336229

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336228

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336227

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336226

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0336225

